

EL TEATRE

“Medea” al Teatre Grec

En parlar de la *Medea* que ens ha estat presentada darrerament al Teatre Grec de Montjuïc, bé haurem de passar per alt tots els defectes inherents a les inexistentes condicions escèniques d'aquest teatre, que tan poc es presten a les combinacions i trucs de la trama, i haurem de prescindir, també, de la poca cura que hom esmerça per a corregir-los. Aquests defectes que enlletgiren un no dir el descabellament de la representació de l'esmentada tragèdia i que

roentes imprecacions. La prosa d'Unamuno pren unes cadències i unes sonoritats que, certament, no tenen res a veure amb la buida sonsònia campanuda i estantissa amb què es guarnixen la poca literatura de la més gran part dels actuals escriptors clàssics espanyols.

Si Sèneca escriví la seva *Medea* per ésser representada o només per ésser declamada, si *Medea* pujà a l'escena o no, és qüestió que poden debatre-la els especialistes en es-

LLANTERNA

Antoine

L'Acadèmia Francesa ha atorgat el Premi Brieux a André Antoine. Aquest nom evoca tota una època. És el Teatre Lliure, el naturalisme a l'escena.

Antoine, nat a Limoges el 31 de gener de 1858, arribat adolescent a París, aviat s'hi hagué de guanyar la vida, a la casa Bottin, a l'Hachette, a la Companyia del Gas. Però la seva afició era el teatre, al qual pogué consagrar-se de tornada de Tunis, on havia fet el servei militar. Refusat al Conservatori, debutà en un teatre d'aficionats, amb un escenari incòmode i rònc. Hi havia de néixer el Teatre Lliure. Paul Alexis i algun altre amic li confiaren obres, en les quals, a falta de dones, els homes havien de fer el paper d'aquestes. El públic a penes hi acudia, però els amics i els crítics eren uns encoratjadors entusiastes.

Però ningú no s'havia adonat que estava obrint-se una era nova en el teatre.

Antoine no tenia una escena permanent, i el Teatre Lliure donava els seus espectacles allà on podia. Els autors joves li duïen obres noves. Era el temps del naturalisme, de Zola, dels Goncourt, d'Alexis, de Hennique.

I no era solament la factura literària del naturalisme allò que entrava al teatre, sinó tot l'esperit de la nova escola.

Un dia se li acudí de llançar una subscripció, i arrebegà trenta mil francs. Ja podia considerar arrelada aquesta obra que només vivia de la fe i de la tenacitat del seu creador.

En aquells moments, cap altra activitat artística no desencadenà tantes passions. La crítica discutia, el públic es barallava, la censura intervenia.

En 1897, per fi, llogà la sala dels Menus-Plaisirs i la batejà amb el seu nom. El Teatre Lliure ja era una cosa arrelada i que influïa àdhuc en el teatre del boulevard. Des del seu lloc, Antoine es dedicà a descobrir homes i obres.

Tot d'una, volgué dirigir un teatre oficial. S'encarregà de l'Odeon, i això fou la seva ruïna. Hi muntà espectacles fastuosos i interessants, però, mal administrador, s'aventurà fins a la fallida. És quedà sense teatre i sense diners, només amb el seu talent i el seu prestigi. S'hagué d'enrolar d'actor, i es presentà a les taules, per darrera vegada, en una obra de Bataille, durant la guerra. Provà de fer cinema, però aquest no era el seu ofici; provà de tornar a dirigir un teatre, però no pogué.

Se li reconeix que sap prou l'ofici perquè es fa quinze anys que és crític dramàtic. faci cas de la seva opinió. És conegut àdhuc del públic de les estrenes. Abans era temut, rondinaire i sorriu; amb els anys s'ha amansit. Però segueix essent l'home intel·ligent de sempre, de pasta autoritària.

La distinció de què l'ha fet l'objecte l'Acadèmia Francesa, ha tornat a posar al primer pla de l'actualitat un home que no ha deixat de estar-hi mai, però el qual, darrerament, per diverses circumstàncies, es veia obligat a ocupar un lloc menys visible.

“Follies de mitja nit”

Darrerament parlàvem d'oasis. Un espectacle amateur és també un oasi frondós enmig del desert àrid del professionalisme. En aquest, les inevitables imposicions del diner estrangulen la dignitat artística. El cansanci col·lorça la vocació i l'entusiasme i condueix a l'esgotament. La rutina destrueix la frescor i la inspiració i mena a l'amanerament. L'amateur, en canvi, té gairebé sempre tot el que manca al professional: gràcia, espontaneïtat, frescor... I, sobretot, entusiasme. Aci, en el camp del cinema, del circ i del

vits per uns llums maneats amb intel·ligència, ens han ofert quadros tan reeixits com *Són les dotze...*, el més impressionant de l'espectacle, en el qual Joaquim Nubiola, el seu cos d'atleta complet cobert totalment amb purpurina de plata, ha executat una dansa acrobàtica, feta de *soupleness* i de salts, amb moments d'una expressió molt intensa, que recorden les actituds dramàtiques d'alguns ballarins expressionistes alemanys.

I ara hem de parlar de la composició general de l'espectacle, de la qual, defecte ca-

Una escena de la tragèdia de Sèneca representada a Montjuïc

posaven a dos dits del ridícul el seu formidable acabament, han estat assenyalats amb justesa per persones prou qualificades que n'han parlat abans que nosaltres perquè hàgim de repetir ací tot el que se n'ha dit, ja que certament no ha estat pas exagerat ni formulat per una excessiva exigència.

Tot això a part, però, el que potser ens faria esmentar només de passada i deixar de banda tot seguit aquestes tares amb què ha estat acompanyada la presentació de *Medea*, és la qualitat d'allò que era la joia cabdal d'aquesta presentació, allò que amb la seva acció feia que totes les màcules que hi havia restessin com inexistentes. La interpretació que del personatge de la torturada filla d'Aetes ens oferí Margarida Xirgu. Margarida Xirgu ens donà una *Medea* admirable. Compenetrada íntimament amb la profunda i exaltada psicologia del seu personatge, ens rendeix amb una intensitat i un arravatament mantinguts sempre en el to precís la complexitat passional d'aquella ànima grandiosa en la seva monstruositat. L'amor, l'odi, l'ira, l'orgull, la desesperació, la crueltat, la tendresa, el neguit incessant en què durant tota l'acció es debat l'ànima de l'espaventable fetillera, tota la seva enorme complicació psicològica, pren cos i vida al davant nostre en la persona d'aquesta actriu insuperable des de la seva aparició a l'escenari, en una llarga escena silenciosa, durant la qual els seus moviments, els seus gestos, la seva actitud, ens revelen la seva infinita tortura, fins a la seva darrera declamació, plena de supèrbia, d'amargor i de rancúnia satisfeta.

Cap altre servidor com ella no podia trobar l'abrandada i vibrant tragèdia de l'estoic cordovès. Per altra banda, la seva esplèndida retòrica tampoc podia trobar millor traductor que aquest castellà fins al moll dels ossos, eixamorat tot ell de les millors virtuts del llenguatge que conrea, del qual coneix tots els recursos i ha espremut el lèxic fins a l'exhauriment, que és el base don Miguel de Unamuno.

L'esperit retòric — retòrica substanciosa i profunda — d'Unamuno i el seu temperament essencialment tràgic han encaixat meravellósament amb la pomposa i ubèrrima retòrica de Sèneca i la seva riquíssima truculència on floreixen i es multipliquen en ufanosa profusió les imatges més exorbitades, els epítets més vehements, les més

tudis clàssics, i potser un dia o altre n'arribin a treure l'aigua clara. Però el que sí hem pogut veure tots és que és ben lluny d'ésser allò que se'n diu una obra teatral segons el concepte que del teatre tenim format, poc més o menys, cada u de nosaltres. Teatralment, *Medea* és ben poca cosa; tota ella és una pura declamació de cap a peus, una declamació literària, intrínsecament literària i erudita fins a no poder ésser-ne més, plena d'allusions i de sotantesos referents a una sèrie d'esdeveniments i personatges mitològics que fins en els temps mateixos de l'autor depassaven la cultura del públic mitjà. L'acció de la tragèdia és ben minsa, limitada exclusivament a les escenes finals, i amb tot això, *Medea*, representada, se'ns ha mostrat, teatralment, tan forta i interessant durant tot el seu transcurs com ho pugui ésser l'obra més sacsejada i movimentada que ens puguem imaginar.

I és perquè, en el teatre, per bé que l'acció hi és molt, hi és molt també, molt més, la paraula, i perquè la paraula, en aquesta tragèdia del gran andalus, arriba a la seva culminació, al seu màxim rendiment.

Si hem de dir que Margarida Xirgu interpretà el seu paper d'una manera insuperable, ens plauria molt poder fer el mateix en parlar dels seus acòlits que, excel·lents dins llur marc habitual, són depassats considerablement per les vastes proporcions de la roenta tragèdia senequina, que els ve baldera. Intèrprets fidels i atents, sense caure en cap moment en la incomprensió ni en la inexpressivitat, no gens menys, no arriben a una assimilació tan feliç i íntima com la de la gran actriu amb l'esperit de cada un dels seus respectius personatges ni amb el general de l'obra. Val a dir, però, que el paper de *Medea* és el central de la tragèdia i és en ell on convergeix tota l'atenció, tant de l'autor en crear-la com la de l'espectador en contemplar-la. La funció de tots els altres personatges queda gairebé reduïda a una no gaire diferent de la dels propis coreutes.

Els grecs d'Eurípides és evident que són ben diferents dels grecs de Sèneca, com són encara més diferents dels de l'un i dels de l'altre els de Racine. Però si alguns grecs hi ha que ja no tenen res de comú amb els mitològics fills de l'Hèl·lade, són els de les òperes de Gluck.

El qui signa aquestes ratlles no perd cap ocasió d'escoltar Gluck, sigui com sigui, i aprofita les tres vegades que, temporada per altra, es representa — infamement — l'*Orfeu* al nostre Liceu, per anar a sentir-lo. De manera que, en dir el que llegirà el benvolent lector, no el mou cap adversió per aquest músic, l'obra del qual estima com la de cap altre.

Però ens sembla una llibertat excessiva la d'il·lustrar la imponent i bàrbara truculència de *Medea* amb trossos de la música més refinada, més exquisida, més artificiosa i més poc tràgica del segle XVII, excel·lent per mil conceptes, però repudiable i execrable sense cap atenuant en el cas que hom vulgui pendre-la com una interpretació autèntica i fidel dels assumptes sobre els quals el seu autor la creà, prenent-s'hi totes les llibertats imaginables, com comportava la seva època i el gènere que conreava.

Per acabar, bé ens podem fer ressò de la simpàtica suggerència llençada des de les planes de *La Veu* per Modest Sabaté. No és cosa amb la realització de la qual poguéssim comptar per avui, per demà o per demà passat, però sí hom podria estudiar la manera de portar-la a realització. Es tracta de la representació de *Medea* en català. Tenim la traducció de Bertran i Pijoan, un fragment de la qual es publicà en aquesta mateixa plana la setmana passada, i tenim els actors principals. Margarida Xirgu — ens diu Modest Sabaté — s'interessà, quan no n'hi havia cap, per una possible traducció catalana d'aquesta obra. Entusiasme per part del nostre públic, si la idea tirés endavant, no n'hauria de faltar, compensant l'esforç que representaria portar-la a realitat. Val la pena de pensar-hi una mica?

JOAN CORTES

la obra maestra de la pantalla

CABALGATA

la produccion del siglo

l'entusias

Demà, solemne presentació de

**BRIGITTE HELM
ALBERT PREJEAN**

Un film poètic que l'entusiasmarà

FOX

Una viuda

Romàntica

Catalina Bàrcena

ACTUALIDADES

Rambla Catalunya, 37 - Telèfon 11701

■ Sota els cels de Suècia

Documental

■ A través del Nord d'Hongria

Documental

■ France Actualités, número 55

■ El poble dels elefants

Documental

■ Eclair Journal, número 36

Programa exclusiu d'aquest saló

Sessió contínua de 3 tardes a 1 de la nit

Temporada d'estiu, cada dia

Entrada única: 1 pesseta

pital, la continuïtat ha estat absent. Les interrupcions constants, durant les quals l'orquestra havia de calmar la impaciència del públic amb peces de recurs, han llevat intensitat a l'espectacle i ens han fet pensar en aquelles varietés d'antany en les quals, mentre una cançonetista es canviava el vestit, el *quinteto* repetia la música del cuplet que acabàvem de sentir. Això és imperdonable en un espectacle de music-hall. Produïx el mateix efecte desastrós que causaria un film que es trenqués continuament, tot i obligant l'espectador a esperar-se amb els llums encesos mentre l'operador repara l'avaria en la seva cabina. Naturalment, aquestes falles són excusables. En un espectacle professional que ha de representar-se dies i dies, els defectes inevitables de tota primera representació són corregits en les següents. Però tractant-se d'un espectacle com *Follies de mitja nit*, que només es representa un dia, no hem d'ésser gaire exigents. Amb tot, algunes d'aquestes interrupcions s'haurien pogut evitar. En efecte, en el programa hi havia dos números seguits, *Colonitzaran?* i *A ple carrer*, interpretats per Victòria Udaeta. Els organitzadors ja podien preveure que aquesta s'hauria de canviar el vestit i que l'espectacle quedaria trencat.

Malgrat tot, *Follies de mitja nit* ha resultat un espectacle excel·lent, ple de moments bons i amb una *tendue* de music-hall modern, però que no ens ha fet oblidar aquella petita meravella de *mise au point* i de gràcia que eren *Tiana Songs* i *Tiana somriu*.

SEBASTIÀ GASCH

Tots per a un!
Un per a tots!
Aquesta és la divisa de
Los tres Mosqueteros

basada en la cèlebre novel·la d'Alexandre Dumas

Nova edició sonora, obra cim de la cinematografia francesa

Intèrprets:

Blanche Montel

Aimé Simon Girard

Avui i cada dia grandíssim èxit al

CAPITOL

La decoració general ha anat a càrrec d'E. Mora, J. Mir i E. F. Gual. Amb un sentit de la modernitat agut, amb simplicitat i una concepció molt justa de la línia i del color, aquests joves decoradors, excel·lentment ser-

DISCOS

Els darrers ballables

Per pocs envelats que es segueixin, hom es pot adonar de la transformació que s'ha operat en els ballables, de tal forma que esdevenen d'un viu contrast amb l'ambient de catifes, decoració, tapissos i tot el que els envolta. Encara hi ha, però, alguna d'aquelles orquestres a base d'instruments d'arc, trompeta i fiscorn i l'inseparable contrabaix, que tot plegat és difícil de fer-se sentir dintre d'un envelat per l'escassa sonoritat d'aquests conjunts i les polques i marques semblen tan antigues com tots aquells penjolls.

Malgrat tot, és impossible sostreure's als records, i en alguna ocasió tornen els vells ritmes rejevenits ara en mans d'alguna orquestra de jazz que els conrea en la forma que pot. El jazz s'ha imposat ací com arreu i fins les antigues orquestres d'anomenada s'han anat transformant i llurs instrumentistes han deixat el fiscorn pel saxofon o el banjo. Resta, però, tota una literatura de ballables completament vuitcentista, que compréi des dels refinaments de Strauss fins a la sinceritat melòdica del nostre Cotó, continuada ara pels ballables de les nostres orquestres de jazz, que han creat un gènere particularíssim a base de les instrumentacions modernes dels antics temes i ritmes. Al costat d'això hi ha també molts dels ballables fets a base de música sudamericana que presenten el mateix caràcter i que ben interpretats no deixen de tenir la seva gràcia, i sobretot cal reconèixer que han tingut sempre un públic fidel al qual cal servir. Aquest caràcter tenen els discos de l'Orquestra Demon's Jazz, *Anoche soñé* i *Bomba-E*, ambdós de Peña Morell; i el darrer d'un ritme molt interessant, però que es faria massa persistent de no haver-hi les variacions instrumentals de l'orquestra. També són interpretats pel mateix conjunt el vals *Nemesia* i el pas-doble *Rositas*, el primer a base del cor, que té una tasca difícil pel moviment viu, però malgrat tot la vocalització és perfecta i es pot seguir la lletra, amara d'una certa ironia, que esdevé interessant. En el pas-doble *Rositas* hi ha tot allò del color i descriptivisme, obtingut amb una gran desimboltura i coneixement dels efectes de modulació i força rítmica, que el fan verament engrescador.

D'aquell estil vienès tan subtil i harmoniós, hi ha el vals *Sueños amorosos después del baile*, tot melodia a mitja veu, amb la qual fa filigranes l'Orquestra Marek Weber, modificada ara a base d'instruments de corda amb lleugera intervenció dels de metall. L'altre vals que també porta aquest disc, *Los románticos*, és ja de ritme més

sobtat i ens el fa semblar música de tzigans més violenta, que a hores d'ara ens apar ben envellida.

La mateixa orquestra, però, actuant ja com a jazz, interpreta dos fragments de la pel·lícula *Somni d'aurat*, una marxa que sembla tallada pel mateix patró que les de *Ronny*, o més semblant encara a la de l'altre film ja projectat, *El vencedor*. Més originalitat té el vals, en el qual la melodia, tot i ésser confiada al violí, és subratllada pel xilofon de metall i banjo, situant-lo amb les variacions del metall en l'ambient del jazz.

Es precisament el violí o el conjunt de tres violins el que no sempre s'utilitza traient-ne bon partit a les orquestres de jazz. Quan forma part del conjunt i actua com a tal, és sovint ofegat i esdevé imperceptible. En els solos cal també mirar prim, però d'aquest instrument hi ha orquestres, com és la Jack Hyton o aquesta Ray Noble en el fox *Mi corazón es libre* que, potser variant la disposició davant del micròfon, obté efectes ben remarcables.

Es sens dubte una de les millors orquestres de jazz hot la Duke Ellington, i especialment en aquest *blues* de què és autor el mateix director, ens fa una exhibició de les aptituds dels diferents instrumentistes. És de remarcar la suavitat i perfecció d'aquest conjunt que ara interpreta *Blues I love to sing* amb un moviment pausat, i el fox *Hot feet*, de moviment més alegre. No és possible endevinar, però, l'efecte que cerquen amb la intervenció vocal d'unes emissions guturals de gust dubtós.

J. G.

Anoche soñé. — Peña Morell. — Orquestra Demon's Jazz. — Cia. del Gramòfon, AE 4258. — *Bomba-E.* — Id., id., id.

Nemesia. — Vals. — Orq. Demon's Jazz. — Cia. del Gramòfon, AE 4266. — *Rositas.* — Pas-doble. — Id., id., id.

Sueños amorosos después del baile. — Vals. — Orq. Marek Weber. — Cia. del Gramòfon, AE 4267. — *Los románticos.* — Vals. — Id., id., id.

En alguna parte del mundo, de «Somni d'aurat». — Fox. — Orq. Marek Weber. — Cia. del Gramòfon, AE 4261. — Id., id., id.

Mi corazón es libre. — Fox. — Orquestra Ray Noble. — Cia. del Gramòfon, AE 4240. — *Volveremos a vernos.* — Fox. — Orq. New Mayfair. — Id.

Blues I love to sing. — Fox. — Orquestra Duke Ellington. — Cia. del Gramòfon, AE 4269. — *Hot feet.* — Fox. — Id., id.

La influència literària de la ràdio

Si em plantejo la qüestió de la influència de la ràdio des del punt de vista literari, m'he de preguntar, primer que res, sense voler distingir el bo i el dolent, si la ràdio fa vendre llibres i fa vendre revistes.

Ja he tingut ocasió de citar en altres ocasions el resultat d'enquestes fetes a Alemanya, a Anglaterra i als Estats Units. Se'n despenia netament que els llibres dels quals es parlava al micro eren força demanats l'endemà o l'endemà passat a les llibreries. Però quan aquestes se'n trobaven desproveïdes, no calia que es reasortissin: ja no hi havia res a fer, la clientela no venia. Doncs, la ràdio obrava amb força, però d'una manera sobtada i sense deixar rastres. Així hem vist, a Londres i a Colònia, que els llibreters anunciaven els títols d'obres de les quals es parlaria al micro de l'estació regional... uns quants dies després.

Parlo en passat, perquè avui les estacions alemanyes ja no compten amb la confiança dels oients, sobretot dels més lletrats. Quant a les estacions angleses, ara fan llegir crítiques (literàries, musicals, cinematogràfiques, etc.) davant del micro, però anònimes. A més a més, com que són elaborades per un comitè, manquen de personalitat i, per tant, d'eficàcia.

I a França. Ai! La crítica literària a penes té lloc als nostres micròfons, i només Radio-Paris i el Poste Colonial mantenen aquesta secció. La fórmula de Radio-Paris ens sembla excel·lent, que consisteix a deixar que un o altre dels seus crítics titulars presenti llargament tal o tal altra obra important. El micròfon, en efecte, no ha de dispersar l'atenció. D'altres vespres, les converses de Frédéric Lefèvre fan conèixer als oients la personalitat dels autors d'avui, mentre que les lectures literàries de Paul Reboux i Denis d'Inès els fan gustar les millors pàgines dels nostres més grans escriptors. Aquest conjunt, no obstant, hauria d'ésser completat per un correu literari i una revista de revistes.

Si aquest programa fos realitzat per totes les nostres estacions, és fora de dubte que la nostra ràdio desenrotllaria el gust literari dels oients, i sobretot faria vendre llibre i revistes.

Quins llibres i quines revistes comprar? Això dependria dels crítics als quals es confiaria el micròfon.

PAUL DERMEE

(De Comèdia)

NOTES DE RADIO

Un Institut de recerques

A París s'ha fundat l'Institut internacional de recerques radiofòniques, amb l'objecte de dedicar-se a totes les qüestions referents, no solament al micròfon, sinó també al disc i al cinema. De moment, l'Institut (installat a la *Maison de la Radio*) compta amb una vasta documentació sobre els treballs realitzats en tots els països sobre la tècnica, la pràctica i l'estètica del micròfon.

L'Institut és posa a la disposició de les estacions radiofòniques, dels editors de discos i de films per a respondre a les consultes tècniques i artístiques que se li vulguin fer.

L'Exposició italiana

Per a no quedar enrera, Itàlia també organitza la seva V Exposició de Ràdio, que estarà oberta del 28 del corrent al 8 d'octubre. Com sembla reglar de les exposicions actuals, demés d'una secció comercial, hi haurà també una secció tècnica-científica.

A més a més, en els locals de l'exposició tindràn lloc conferències, emissions de televisió, experiències sobre la distorsió dels sons, etc.

I d'això en deien l'amor, al segle XVIII!

(Judge, Nova York)

A L'EDAT MITJANA

Aneu amb compte, cavaller! Porto una armadura llogada!

(Judge, Nova York)

ESTIU EIG

Allò que se'n diu barra

(The Passing Show, Londres)

ELL.—L'he mort a l'Índia. Fou una lluita formidable...

...però m'havia dit a mi mateix: «O ell o jo.»

ELLA.—Més val que hagi estat ell: com a catifa és més bona pell.

(Sydney Bulletin)

EL «KICK OFF»

—El subsecretari d'Estat s'ha equivocat. S'ha cregut que es tractava d'una primera pedra i ens ha segellat la pilota...

(Ric et Rac, París)

CONFIDENCIES

—No està bé això, Amèlia. Tu m'amagues alguna cosa.

(Ric et Rac, París)

—Es la teva pilota, Bob?
—Cap vidre trencat?
—No.
—Així sí, és meua. Gràcies.

(The Passing Show, Londres)

PENSIO DE FAMILIA

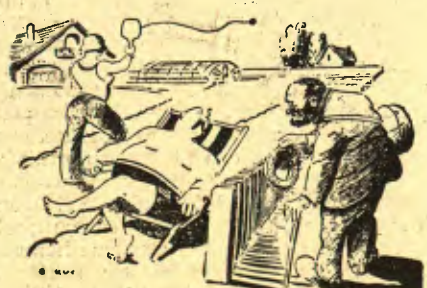
—Si a algú li falta un pèsol, sóc jo que el tinc. Me n'han posat onze, i als altres només deu.

(London Opinion)

Camping, o el cotxe nou

(The Passing Show, Londres)

—Aptadi's d'un desgraciat, senyor! No em podria donar uns pantalons vells de la senyora?

(Ric et Rac, París)

La Publicitat

Publica la informació més completa, tant internacional com peninsular i local

Comentaris i col·laboració de les millors signatures Gràfics d'actualitat

Llegiu-la avui i cada dia

Catàleg del I Saló Mirador

Cent anys de retrat femení en la pintura catalana (1830-1930)

Un volum contenint a més a més les biografies dels artistes i 50 reproduccions.

Per als subscriptors 6 ptes. 5 »

Suscriviu-vos a **MIRADOR**

Corts Catalanes, 589 - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

El Sr.

que viu a

carrei. n.º es subscriu a **MIRADOR**

vel preu fixat de 3'50 ptes. trimestre.

de

de 193.....

Signatura

The Majorca Sun
and
The Spanish Times

El més important setmanari anglès que es publica a Espanya. Llegit per tots els anglesos i americans

25 cèntims en tots els quioscos

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA